

Fråga advokaten

Jon Kihlman

På det företag jag arbetar för har vi flera olika avtal med samma leverantör. Avtalen har olika löptider och delvis skilda villkor. Vi anser att leverantören har brutit mot ett av avtalen och att vi därför har rätt till prisavdrag. Vi har dock redan betalat. Leverantören anser sig inte ha brutit mot avtalet. Kan jag tillgodogöra mig prisavdraget genom att hålla inne betalningen för en leverans enligt ett annat avtal med samma leverantör, trots att den leveransen i och för sig var avtalsenlig?

Jeanette

Frågan när en gäldenär (det vill säga den som ska prestera enligt ett avtal, här den som ska betala) har rätt att utan motpartens godkännande kvitta en fordran mot en annan är av betydelse framför allt i konkurssituationer, men har även en inte obetydlig taktisk betydelse, eftersom det alltid är bättre att i en eventuell tvistsituation vara den som har pengarna, så att motparten är den som får fatta beslut om eventuella rättsliga åtgärder. Om gäldenären inte skulle ha rätt att kvitta, skulle denne vara tvungen att först betala, för att sen vidta rättsliga åtgärder för att eventuellt få pengar tillbaka. Om gäldenären å andra sidan kan kvitta, är det plötsligt motparten som har att ta ställning till om rättsliga åtgärder ska vidtas.

DET FINNS INGEN lagbestämmelse i svensk rätt som är direkt tillämplig på den beskrivna situationen. Däremot finns en bestämmelse i 28 § skuldebrevslagen som reglerar när en så kallad kvittningssinvändning får göras mot den som har förvärvat en fordran, det vill säga när gäldenären skulle ha rätt att låta bli att betala till leverantören i en situation där leverantörens fordran inte uppkommit genom en leverans, utan i stället genom att leverantören köpt fordringen från någon annan. Med vissa begränsningar skulle gäldenären ha rätt att kvitta till och

med i en sådan situation. Det är då tämligen självklart att gäldenären också har rätt att kvitta i den beskrivna situationen, där det inte ens har skett något byte av motpart. Det finns heller inte mycket att invända mot en sådan ordning, eftersom det i grunden är fråga om att gäldenären betalar genom att avstå från en motsvarande fordran mot samma motpart.

DET FINNS DOCK anledning att göra några ytterligare påpekanden. Rätten att kvitta kräver naturligtvis att gäldenären har rätt i sina bedömningar av motfordringens giltighet och att den är förfallen till betalning. I Jeanettes exempel har gäldenären i vart fall att bedöma om motparten har brutit mot avtalet, om reklamation har skett i tid, om skillnaden i värde mellan en avtalsenlig vara och den levererade är så stor som det belopp som krävs som prisavdrag samt om påföljderna avhjälpande eller omleverans är överspelade (se 36 och 37 §§ köplagen). I andra situationer kan det till exempel vara fråga om förutsättningar för skadestånd och bedömning av skada. Gäldenären gör samtliga bedömningar på egen risk, och om någon av bedömningarna är felaktig, blir resultatet att gäldenären saknar kvittningsrätt och följaktligen själv regelbundet begär avtalsbrott genom att inte betala i tid. I bästa fall resulterar det bara i en skyldighet att betala dröjsmål-

sränta, medan det i sämre fall även kan resultera i att motparten såväl häver avtalet som kräver skadestånd och därtill att gäldenären kan tvingas betala motpartens rättegångskostnader.

DEN SOM ÖVERVÄGER att utnyttja rätten att utan motpartens godkännande kvitta fordringar gör således klokt i att noga bedöma sitt eget krav, så att inte kvittningsinvändningen medför att man försätter sig i en sämre situation än den ursprungliga. Om bedömningen visar att den egna fordringen existerar och är förfallen till betalning, finns dock varken civil- eller processrättsliga hinder mot att göra den gällande kvittningsvis, till exempel genom att hålla inne beloppet vid betalning för en annan leverans.

FAKTA

JUR DR JON KIHLMAN är advokat vid Gärde Wesslau Advokatbyrå i Stockholm. Hans specialiteter är avtalsrätt, särskilt köprätt, offentlig upphandling samt transporträtt. I varje nummer besvarar han läsarnas frågor.

Maila frågorna till redaktionen@silf.se. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta ner frågorna.